

Vadehavet

31 juli - 3 augusti 2008

Reseberättelse och artlista

Bengt Andersson, Leif Dehlin, Joel Levin och Thomas Wallin

Vadehavet 31 juli-3 augusti 2008

Deltagare:

Bengt Andersson, Helsingborg, bambosa@telia.com

Leif Dehlin, Munka Ljungby, leif.dehlin@studieframjandet.se

Joel Levin, Malmö, joel_levin@hotmail.com

Thomas Wallin, Ängelholm, thomas@putni.se

Kostnader:

Scandlines Helsingborg-Helsingör ToR	670 SEK
Storebältsbron ToR	410 DKK
Dubbelrum på vandrarhem i Rudböl	350 DKK/rum och natt
Körning med bil	125 mil med start i Helsingborg

Bra länkar:

Fåglar i Sönderjylland <http://home6.inet.tele.dk/snygaard>

DOF basen <http://www.dofbasen.dk>

Om Vadehavet <http://www.dofbasen.dk/IBA/lokalitet.php?lokid=57>

Tidvattentabell <http://www.vnn.dk/default.asp?lan=DK&mnu=75>

Fåglar i norra Tyskland <http://www.birdinggermany.de/nordsee.htm>

<http://www.club300.de>

<http://www.wattenmeer-nationalpark.de>

Vandrarhemmet i Rudböl <http://www.danhostel.dk/composite-185.htm?HostelId=70&RegionAbb=SJ>

Vadehavet och tidvattnet

Vadehavet är ett av världens mest värdefulla tidvattenområden.

Området är ca 50 mil långt och sträcker sig från Blåvandshuk i Danmark till ön Texel i Holland. En rad av öar (som Fanö, Römö, Sylt osv) skiljer Vadehavet från Nordsjön.

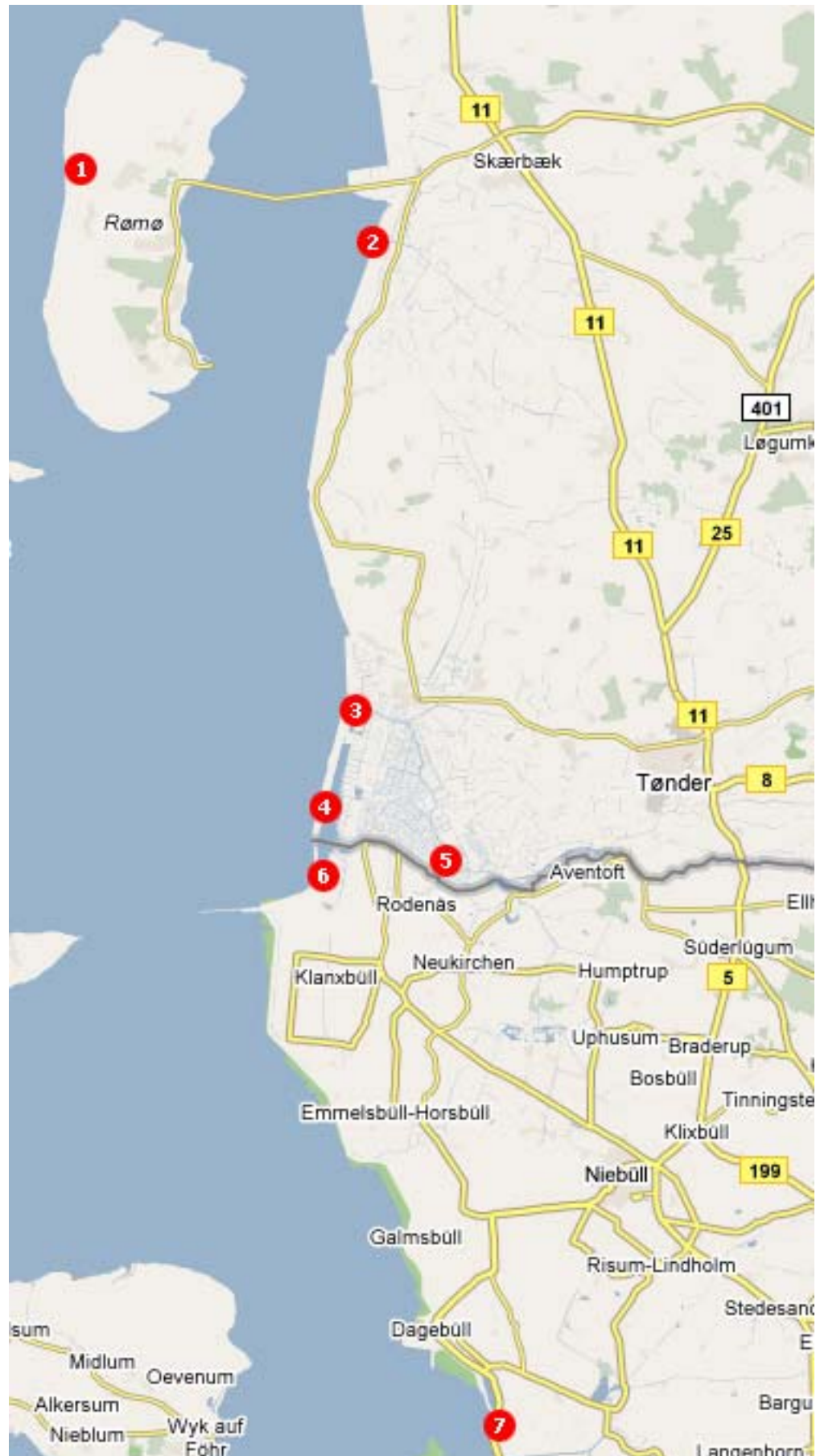
Vadehavet är en mycket viktig rastplats för miljoner fåglar under vår- och höststräcket – man uppskattar att mer än 10 miljoner fåglar rastar eller passerar området under flyttningen.

Stränderna i Vadehavet är starkt påverkade av tidvatten. Variationerna beror på månens dragningskraft och medför att tidvattnet får en regelbunden period på $6\frac{1}{4}$ timmar mellan hög- och lågvatten. Normalt är skillnaden mellan hög- och lågvatten ca $1\frac{1}{2}$ meter men vädret påverkar också hur högt vattnet når. Vindar från väster pressar upp vattnet, vid kraftiga stormar kan det skilja upp till 4 meter.

Havets förändring mellan ebb och flod skapar förutsättningarna för Vadehavets dynamiska ekosystem. Mikroskopiska växter och djur utgör födounderlag för en bottenfauna av maskar, musslor och kräftdjur – det kan finnas flera tusen av dessa djur bara på en kvadratmeter havsbotten. När dessa blottläggs av lågvattnet två gånger/dygn skapas fantastiska möjligheter för fåglarna att hitta föda.

Lokaler nämnda i texten

1. Römö
Lakolk strand
2. Ballum sluse
3. Vidåslusen
(Höjer sluse)
4. Saltvandssjöen
Margarethe kog
5. Vandrarhemmet
Rudböl
6. Rickersbüller
kog
7. Hauke Haien kog

Reseberättelse

31 juli

Vår resa började i Helsingborg torsdagen den 31 juli kl 10. Via Helsingör, Köpenhamn, Fyn och Kolding tog vi oss till Rudbøls vandrarhem i Sønderjylland, totalt knappt 400 km.

Efter en snabb avlastning på vandrarhemmet bar det iväg på en första skådarrunda till området runt dansk-tyska gränsen, bara 7-8 km att köra. En väg går precis på gränsen; söder om vägen ligger den tyska Rickelsbüller kog och norr om vägen den danska lokalen Margrethe kog/Saltvandssjøen.

Väl på plats passerade en rostand förbi tillsammans med en ung gravand – men mest uppseende-väckande var alla svartnäppor som rastade i det låga vattnet. Vidare fanns det många glutt-, kust- och kärrensäppor. En tysk skådare tipsade oss om att en sibirisk tundrapipare hade setts i området och efter mycket letande bland alla ljungpipare lyckades vi också hitta den. Två svarttärnor i övergångsdräkt landade på en udde.

På vägen tillbaka passerade en ängshökhane oss och gränsen och förenades efter en stund med en hona och två ungfåglar.

En lovande början på våra skådardagar...

1 augusti

Andra dagen började med frukost vid Vidåslusen nära Höjer. En skrântärna (som är ovanlig i området) jagade i Ferskvandssjøen. I vasskanten hoppade några blåhakar (förmodligen av den sydliga, vitsjörniga, rasen) och flera rörsångare. Tidvattnet var på väg ut och på den blottade havsbotten sökte många tusen vadare föda – främst kärr- och kustnäppor, myr- och storspovar. Vi bestämde oss genast att komma tillbaka när vattnet återvände, som denna dag var ca kl 16.

I väntan på vattnet drog vi söderut, passerade gränsen till Tyskland och hittade till Hauke Haien kog, strax söder om Dagebüll.

Den norra dammen var full av fåglar! Bland några hundra brushanar hittade vi nästan direkt en wilsonsimsnäppa som simmade omkring med tre smalnäbbade simsnäppor. På några öar stod ca 80 skedstorkar och en silkeshäger. Flera dvärgmåsar och svarttärnor sökte föda lågt över vattenytan. 150 rödspovar, några små- och spovsnäppor och åtskilliga kärrensäppor rastade. Även här var antalet svartnäppor imponerande, ca 500 ex. Två nilgäss med flera alldeles nykläckta ungar visade sig kort.

Då vi i god tid innan dagens högvattentopp (som skulle vara kl 15.59) återvände till Vidåslusen blev vi mycket förvånade: den kraftiga sydvästvinden i kombination med tidvattnet hade redan fyllt havsbotten och alla vadare stod antingen långt upp mot skyddsvallen eller (de flesta) i dammarna innanför. Ca 12 000 kärrsnäppor, 3 000 myr- och 1 000 storspovar, stora flockar med rödbenor och andra tringavadare, 2 000 gravänder väntade sovande på att havsbotten och födan åter skulle bli tillgänglig.

2 augusti

Inspirerade av gårdagens alla häftiga observationer på den tyska sidan började vi dagen med frukost invid den södra av Hauke Haien kog-dammarna. På dammens flacka stränder betade hundratals grågäss och ca 200 vitkindade gäss. Efter en stunds letande i flockarna hittade vi 15 bläs- och 9 stripgäss. I den norra dammen var fortfarande wilsonsimsnäppan och alla skedstorkarna kvar. En pilgrimsfalk som drog över dammarna fick alla vadare på vingar.

Visa av skadan från föregående dag var vi på plats vid Vidåslusen i mycket god tid innan dagens andra högvatten. Och nu fick vi uppleva det vi hade hoppats på: vattnet steg sakta, sakta och pressade alla de tusentals vadarna närmare och närmare kanten där vi satt. Bland alla spovar, kärr- och kustsnäppor, rödbenor och svartsnäppor hittade vi en myrsnäppa och många spovsnäppor.

När vattnet täckte hela havsbotten trängdes fåglarna på en mycket smal remsa vid stranden eller så flög de över vallen in till dammarna. Ca 1 000 storspovar och nästan lika många myrspovar passerade över eller förbi oss, minst dubbelt så många kärrsnäppor likaså. Bland alla andra arter kan nämnas åtskilliga småspovar, ett hundratal kustpipare och 8 roskarlar.

Efter middag och squaredanceunderhållning (!!?) på torget i Tönder försökte vi hitta tornuggla och/eller vaktel i området mellan Mögeltönder och Rudböl utan resultat...

3 augusti

Söndagen, som var resans sista dag, började med en fin obs av 3 kornsparvar strax norr om Höjer.

Som vanligt inledde vi med tidig frukost vid en bra fågelokal – denna gång vid Ballum sluse. En kungsfiskare mötte oss då vi steg ur bilen. Strax efter kom en duvhök, tätt förföljd av en ängshökhane och en tornfalk, lågt över strandvallen.

Då vi stegade upp på vallen var vattnet på väg ut och hela bukten upp mot Römövallen alldeles prickig av vadare!! Tringaarter, spovar, ljunpipare och kärrsnäppor dominerade som tidigare. Stora flockar av vad vi först trodde vara måsar och trutar visade sig vara skärfläckor - omöjliga att räkna men uppskattningsvis var det 2-3 000 ex. En myrsnäppa och några småsnäppor hittade vi också.

Vi fortsatte ut till Römö. Hela vägen längs vallen gick det massor av vadare som dock drog sig längre och längre ut i takt med att vattnet försvann. Väl ute på ön körde vi ut till Lakolk strand där vi parkerade och vandrade norrut på den jättelika stranden för att om möjligt få se svartbent strandpipare (en art som precis som i Sverige håller på att försvinna). Ett tiotal sandlöpare och ett stort antal större strandpipare förde oss till ett vått parti av stranden där två svartbenta visade upp sig fint.

Vid lunchtid började vi resan hemåt och via Ribe, Fyn och Helsingör avslutade vi vår resa i Helsingborg vid 18-tiden.

Artlista

1. Skäggdopping (<i>Podiceps cristatus</i>)	
2. Storskarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	
3. Rördrom (<i>Botaurus stellaris</i>)	1 ex hördes vid Rudböl
4. Silkeshäger (<i>Egretta garzetta</i>)	1 ex vid Hauke Haien kog
5. Gråhäger (<i>Ardea cinerea</i>)	
6. Skedstork (<i>Platalea leucorodia</i>)	80 ex Hauke Haien kog, 1 ex Saltvandsjön
7. Knölsvan (<i>Cygnus olor</i>)	
8. Bläsgås (<i>Anser albifrons</i>)	20 ex vid Hauke Haien kog
9. Grågås (<i>Anser anser</i>)	6.000 ex i området 1/8
10. Kanadagås (<i>Branta canadensis</i>)	
11. Vitkindad gås (<i>Branta leucopsis</i>)	
12. Prutgås (<i>Branta bernicla</i>)	1 ex
13. Stripgås (<i>Anser indicus</i>)	9 ex Hauke Haien kog
14. Nilgås (<i>Alopochen aegyptiaca</i>)	2 par med ungar + 3ex
15. Rostand (<i>Tadorna ferruginea</i>)	1+1 vid Margrethe kog
16. Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	2.000 ex Vidåslusen 1/8
17. Bläsand (<i>Anas penelope</i>)	
18. Snatterand (<i>Anas strepera</i>)	
19. Kricka (<i>Anas crecca</i>)	
20. Gräsand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	
21. Stjärtand (<i>Anas acuta</i>)	
22. Årta (<i>Anas querquedula</i>)	1 par Rudböl
23. Skedand (<i>Anas clypeata</i>)	
24. Brunand (<i>Aythya ferina</i>)	
25. Vigg (<i>Aythya fuligula</i>)	
26. Ejder (<i>Somateria mollissima</i>)	
27. Knipa (<i>Bucephala clangula</i>)	
28. Brun kärrhök (<i>Circus aeruginosus</i>)	
29. Ängshök (<i>Circus pygargus</i>)	3-4 ex dagligen
30. Duvhök (<i>Accipiter gentilis</i>)	1 ex Ballum sluse
31. Ormvråk (<i>Buteo buteo</i>)	
32. Tornfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	
33. Pilgrimsfalk (<i>Falco peregrinus</i>)	1 ex Hauke Haien kog
34. Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)	
35. Vattenrall (<i>Rallus aquaticus</i>)	2 ex hörda vid Saltvandssjön
36. Rörhöna (<i>Gallinula chloropus</i>)	
37. Sothöna (<i>Fulica atra</i>)	
38. Strandkata (<i>Haematopus ostralegus</i>)	1.300 ex Vidåslusen 1/8
39. Skärfläcka (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	2-3.000 ex vid Ballum sluse
40. Mindre strandpipare (<i>Charadrius dubius</i>)	
41. Större strandpipare (<i>Charadrius hiaticula</i>)	
42. Svartbent strandpipare (<i>Charadrius alexandrinus</i>)	2 ex Römö
43. Sibirisk tundrapipare (<i>Pluvialis fulva</i>)	1 ex Margrethe kog 31/7
44. Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)	talrik
45. Kustpipare (<i>Pluvialis squatarola</i>)	talrik på sträck 3/8
46. Tofsvipa (<i>Vanellus vanellus</i>)	

47. Kustsnäppa (<i>Calidris canutus</i>)	2.000 ex Margethe kog 1/8
48. Sandlöpore (<i>Calidris alba</i>)	10-15 ex på Römö, i övrigt enstaka ex
49. Småsnäppa (<i>Calidris minuta</i>)	
50. Mosnäppa (<i>Calidris temminckii</i>)	2 ex Vidå sluse
51. Spovsnäppa (<i>Calidris ferruginea</i>)	
52. Kärrsnäppa (<i>Calidris alpina</i>)	12.000 ex Margrethe kog 2/8
53. Myrsnäppa (<i>Limicola falcinellus</i>)	1 ex Vidå sluse, 1 ex Ballum sluse
54. Brushane (<i>Philomachus pugnax</i>)	
55. Enkelbeckasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	
56. Rödspov (<i>Limosa limosa</i>)	ca 150 ex vid Hauke Haien Koog
57. Myrspov (<i>Limosa lapponica</i>)	3.000 ex Margrethe kog 1/8
58. Småspov (<i>Numenius phaeopus</i>)	
59. Storspov (<i>Numenius arquata</i>)	800 ex Vidå sluse 1/8
60. Svartsnäppa (<i>Tringa erythropus</i>)	950 ex Vidå sluse 1/8
61. Rödbena (<i>Tringa totanus</i>)	
62. Gluttsnäppa (<i>Tringa nebularia</i>)	
63. Skogssnäppa (<i>Tringa ochropus</i>)	
64. Grönbena (<i>Tringa glareola</i>)	
65. Drillsnäppa (<i>Actitis hypoleucos</i>)	
66. Roskarl (<i>Arenaria interpres</i>)	
67. Wilsonsimsnäppa (<i>Phalaropus tricolor</i>)	1 ex i vinterdräkt vid Hauke Haien kog 1/8 o 2/8
68. Smalnäbbad simsnäppa (<i>Phalaropus lobatus</i>)	3 ex tillsammans med Wilsonsimsnäppan 1/8
69. Dvärgmåås (<i>Larus minutus</i>)	
70. Skrattmåås (<i>Larus ridibundus</i>)	
71. Fiskmåås (<i>Larus canus</i>)	
72. Silltrut (<i>Larus fuscus</i>)	
73. Gråtrut (<i>Larus argentatus</i>)	
74. Havstrut (<i>Larus marinus</i>)	
75. Skrântärna (<i>Sterna caspia</i>)	1 ex Vidå sluse 1/8
76. Kentsk tärna (<i>Sterna sandvicensis</i>)	
77. Fisktärna (<i>Sterna hirundo</i>)	
78. Silvertärna (<i>Sterna paradisaea</i>)	
79. Småtärna (<i>Sterna albifrons</i>)	
80. Svarttärna (<i>Chlidonias niger</i>)	37 ex Margrethe kog 2/8
81. Tamduva (<i>Columba livia</i>)	
82. Ringduva (<i>Columba palumbus</i>)	
83. Turkduva (<i>Streptopelia decaocto</i>)	
84. Gök (<i>Cuculus canorus</i>)	
85. Tornseglare (<i>Apus apus</i>)	
86. Kungsfiskare (<i>Alcedo atthis</i>)	1 ex Ballum sluse 3/8
87. Sånglärka (<i>Alauda arvensis</i>)	
88. Backsvala (<i>Riparia riparia</i>)	
89. Ladusvala (<i>Hirundo rustica</i>)	
90. Hussvala (<i>Delichon urbica</i>)	
91. Ängspiplärka (<i>Anthus pratensis</i>)	
92. Gulärta (<i>Motacilla flava</i>)	
93. Sädesärta (<i>Motacilla alba</i>)	
94. Rödhake (<i>Erithacus rubecula</i>)	
95. Blåhake (<i>Luscinia svecica</i>)	2-3 ex Vidå sluse 1/8

96. Koltrast (<i>Turdus merula</i>)	
97. Taltrast (<i>Turdus philomelos</i>)	
98. Rörsångare (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	
99. Ärtsångare (<i>Sylvia curruca</i>)	
100. Gransångare (<i>Phylloscopus collybita</i>)	
101. Kungsfågel (<i>Regulus regulus</i>)	
102. Grå flugsnappare (<i>Muscicapa striata</i>)	1 ex Mögeltönder 2/8
103. Skäggmes (<i>Panurus biarmicus</i>)	
104. Svartmes (<i>Parus ater</i>)	
105. Blåmes (<i>Parus caeruleus</i>)	
106. Talgoxe (<i>Parus major</i>)	
107. Skata (<i>Pica pica</i>)	(sågs inte på Jylland!)
108. Kaja (<i>Corvus monedula</i>)	
109. Råka (<i>Corvus frugilegus</i>)	
110. Kråka (<i>Corvus corone</i>)	
111. Korp (<i>Corvus corax</i>)	
112. Stare (<i>Sturnus vulgaris</i>)	
113. Gråsparv (<i>Passer domesticus</i>)	
114. Pilfink (<i>Passer montanus</i>)	
115. Bofink (<i>Fringilla coelebs</i>)	
116. Grönfink (<i>Carduelis chloris</i>)	
117. Steglits (<i>Carduelis carduelis</i>)	
118. Hämpling (<i>Carduelis cannabina</i>)	
119. Stenknäck (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	hördes vid Mögeltönder 2/8
120. Gulsparv (<i>Emberiza citrinella</i>)	
121. Sävsparv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	
122. Kornsparv (<i>Miliaria calandra</i>)	3 ex norr om Höjer 3/8